

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2002-2003

18 MAART 2003

Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 442bis in het Wetboek van strafvordering

Evocatieprocedure

AMENDEMENTENNr. 1 VAN DE HEER **D'HOOGHE**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 442bis, § 1, eerste lid, vervangen als volgt:

« § 1. Wanneer het Europees Hof voor de rechten van de mens heeft vastgesteld dat een arrest of vonnis in strafzaken is geweest met schending van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden of de Protocollen daarbij, kan elkeen die in dat arrest of vonnis schuldig werd bevonden of betrokken was als burgerlijke partij of als burgerrechtelijk aansprakelijke partij, evenals hun erfgenamen of hun wettelijke vertegenwoordiger, alsmede de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie die ambtshalve of op verzoekschrift van de minister van Justitie optreedt, het heronderzoek van dat arrest of dit vonnis vorderen. »

Zie:
*Stukken van de Senaat:***2-1156 - 2001/2002:**

Nr. 1: Ontwerp geëvoceerd door de Senaat.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2002-2003

18 MARS 2003

Proposition de loi insérant un article 442bis dans le Code d'instruction criminelle

Procédure d'évocation

AMENDEMENTSN° 1 DE M. **D'HOOGHE**

Art. 2

Remplacer l'article 442bis, § 1er, alinéa 1er, proposé, comme suit:

« § 1er. Lorsque la Cour européenne des droits de l'homme a constaté qu'un arrêt ou un jugement a été rendu en violation de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales ou de ses Protocoles, quiconque a été reconnu coupable dans cet arrêt ou jugement, ou a été impliqué comme partie civile ou partie déclarée civilement responsable, de même que ses héritiers ou son représentant légal, ainsi que le procureur général près la Cour de cassation agissant d'office ou sur instructions du ministre de la Justice peuvent demander le réexamen de cet arrêt ou ce jugement. »

Voir:
*Documents du Sénat:***2-1156 - 2001/2002:**

N° 1: Projet évoqué par le Sénat.

Verantwoording

Dit amendement verduidelijkt wie een verzoekschrift tot heronderzoek mag vorderen.

De precieze omschrijving van de personen die een vordering tot heronderzoek kunnen instellen, is een essentieel onderdeel van deze regeling.

Het heronderzoek kan volgens het ontwerp worden gevorderd door, onder meer, «de verzoeker». Het gaat om de verzoeker voor het Europees Hof, zoals blijkt uit de Franse tekst («*le requérant devant cette Cour*»). De Nederlandse tekst moet worden aangepast: «de verzoeker voor dit Hof».

Maar blijkens het verslag van de Kamer wordt met «de verzoeker voor dit Hof» echter niet alleen de verzoeker zelf bedoeld, maar:

— «elke persoon tegen wie een veroordeling werd uitgesproken door de beslissing waarop het arrest van het Europees Hof betrekking heeft» (stuk Kamer, nr 50-1083/8, blz. 77),

— én vermoedelijk ook «de burgerlijke partij» (*ibidem*, blz. 78, al is het Kamerverslag hierover bijzonder onduidelijk),

— evenals de «civielrechtelijke aansprakelijke partij» (*ibidem*).

De ontworpen wettekst moet dus nauwgezet de eigenlijke bedoeling van de wetgever weergeven.

Jacques D'HOOGHE.

Nr. 2 VAN DE HEREN VANDENBERGHE EN D'HOOGHE

(Subsidiair amendement op amendement nr. 1 van de heer D'Hooghe)

Art. 2

In het voorgestelde artikel 442bis, § 1, eerste lid, tussen de woorden «Wanneer het Europees Hof voor de rechten van de mens heeft vastgesteld dat een arrest of een vonnis» en de woorden «is geweest met schending van», de woorden «in strafzaken» invoegen.

Verantwoording

Men moet hier duidelijk het toepassingsveld van de wet bepalen. Indien men het tot de strafzaken wil beperken, moet dit duidelijk uit de tekst blijken. De beperking tot de strafzaken is verdedigbaar gelet op de specificiteit van de reparatie die moet volgen op een onterechte strafrechtelijke vervolging. Het herstel in eer en rechten is vaak de enige echte vergoeding die een ten onrechte veroordeelde kan hopen. Voor niet strafrechtelijke zaken kan een financiële vergoeding vaak volstaan, zodat de veroordeling van België tot het betalen van een vergoeding zal volstaan.

Nr. 3 VAN DE HEREN VANDENBERGHE EN D'HOOGHE

Art. 2

In het voorgestelde artikel 442bis, het tweede lid van § 1 vervangen als volgt:

«*De vordering of het verzoekschrift in heronderzoek wordt gericht aan de commissie tot heronder-*

Justification

Cet amendement précise qui peut introduire une demande de réexamen.

La description précise des personnes qui peuvent introduire une demande de réexamen est un élément essentiel de la présente réglementation.

Aux termes du projet, le réexamen peut être demandé, notamment, par «le requérant». Il s'agit du requérant devant la Cour européenne, comme il ressort du texte français («le requérant devant cette Cour»). Il convient par contre d'adapter le texte néerlandais: «*de verzoeker voor dit Hof*».

Or, aux termes du rapport de la Chambre, par l'expression «le requérant devant cette Cour», on n'entend pas seulement le requérant lui-même, mais aussi:

— «toute personne contre laquelle la décision concernée par l'arrêt de la Cour européenne a prononcé une condamnation» (doc. Chambre, n° 50-1083/8, p. 77),

— et vraisemblablement aussi «la partie civile» (*ibidem*, p. 78, même si le rapport de la Chambre manque singulièrement de clarté à ce sujet),

— ainsi que «la partie déclarée civilement responsable» (*ibidem*).

Le texte de loi en projet doit donc traduire avec précision l'intention exacte du législateur.

N° 2 DE MM. VANDENBERGHE ET D'HOOGHE

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 1 de M. D'Hooghe)

Art. 2

Dans l'article 442bis, § 1er, alinéa 1er, proposé, insérer, entre les mots «Lorsque la Cour européenne des droits de l'homme a constaté qu'un arrêt ou un jugement» et les mots «a été rendu en violation», les mots «en matière pénale».

Justification

Il faut délimiter clairement, en l'occurrence, le champ d'application de la loi. Si on veut le limiter aux matières pénales, il faut l'inscrire explicitement dans le texte. On peut défendre une limitation aux matières pénales en raison de la spécificité de la réparation qui doit suivre des poursuites pénales injustifiées. La réhabilitation est souvent la seule véritable compensation que puisse espérer une personne condamnée à tort. Pour les matières non pénales, une compensation financière peut souvent s'avérer suffisante, de sorte que la condamnation de la Belgique au paiement d'une indemnité suffira.

N° 3 DE MM. VANDENBERGHE ET D'HOOGHE

Art. 2

Dans l'article 442bis proposé, remplacer l'alinéa 2 du § 1er par la disposition suivante:

«*La demande ou la requête en réexamen est adressée à la commission de réexamen qui se compose de*

zoek samengesteld uit zeven leden van het Hof van Cassatie aangesteld door de algemene vergadering van het Hof van Cassatie.

Het openbaar ministerie wordt uitgeoefend door een advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie aangesteld door de algemene vergadering. Het verzoekschrift wordt getekend door een advocaat bij het Hof van Cassatie. Het verzoekschrift of de vordering dient binnen de termijn van zes maand na de beslissing van het Europees Hof voor de rechten van de mens te worden ingediend. »

Verantwoording

Wij verwijzen ten eerste naar de bespreking in de commissie. Wij benadrukken dat deze tekst geput is uit het recente Franse voorbeeld dat steunt op een fundamenteel onderscheid tussen het gegrond verklaren van de vordering tot heronderzoek als dusdanig en het heronderzoek van de zaak zelf. Bovendien is het van belang dat de rechters die zich moeten uitspreken over het heronderzoek niet dezelfde zouden zijn als diegenen die de bestreden beslissing hebben geveld.

Nr. 4 VAN DE HEREN VANDENBERGHE EN D'HOOGHE

Art. 2

Inhetvoorgesteldeartikel442bis,hetvierdelidvan § 1 vervangen als volgt :

«De commissie spreekt haar beslissing in openbare zitting uit. Indien de commissie het verzoek gegrond verklaart verwijst de commissie de zaak naar het Hof van Cassatie zetelende in algemene vergadering, indien zij van mening is dat het heronderzoek van de voorziening in Cassatie de in het arrest van het Europees Hof voor de rechten van de mens vastgestelde schending kan doen ophouden of naar een hof van beroep in de andere gevallen. »

Verantwoording

Wij verwijzen naar de verantwoording van amendement nr. 3.

Nr. 5 VAN DE HEREN VANDENBERGHE EN D'HOOGHE

Art. 2

De eerste volzin van het twaalfde lid van het voorgestelde artikel 442bis, § 1, vervangen als volgt :

«Het hof waarnaar de zaak verwezen wordt, spreekt de beschuldigde of de beklaagde vrij, of bevestigt de wegens herziening vernietigde veroordeling, behoudens vermindering van de door deze veroordeling opgelegde straf, indien daartoe grond bestaat. »

sept membres de la Cour de cassation désignés par l'assemblée générale de la Cour de cassation.

Le ministère public est exercé par un avocat général près la Cour de cassation désigné par l'assemblée générale. La requête est signée par un avocat près la Cour de cassation. La requête ou la demande doivent être introduites dans les six mois de la décision de la Cour européenne des droits de l'homme. »

Justification

Nous renvoyons tout d'abord à la discussion en commission. Nous soulignons que ce texte est tiré de l'exemple français récent qui repose sur une distinction fondamentale entre la déclaration attestant le bien-fondé de la demande de réexamen en tant que telle, et le réexamen de l'affaire. Il importe en outre que les juges appelés à se prononcer sur le réexamen ne soient pas les mêmes que ceux qui ont rendu la décision attaquée.

N° 4 DE MM. VANDENBERGHE ET D'HOOGHE

Art. 2

À l'article 442bis proposé, remplacer l'alinéa 4 du § 1er par ce qui suit :

«La commission prononce sa décision en séance publique. Si la commission déclare la requête fondée, elle renvoie l'affaire à la Cour de cassation siégeant en assemblée générale, si elle estime que le réexamen du pourvoi en cassation peut faire cesser la violation constatée dans l'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme, ou devant une cour d'appel dans les autres cas. »

Justification

Nous renvoyons à la justification de l'amendement n° 3.

N° 5 DE MM. VANDENBERGHE ET D'HOOGHE

Art. 2

Remplacer la première phrase de l'alinéa 12 de l'article 442bis, § 1er, proposé, par ce qui suit :

«La cour de renvoi acquitte l'accusé ou le prévenu ou confirme la condamnation annulée pour cause de révision, sauf à réduire la peine infligée par cette condamnation, s'il y a lieu. »

Verantwoording

Wij verwijzen naar de discussie in de commissie.

Hugo VANDENBERGHE.
Jacques D'HOOGHE.

Nr. 6 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

Paragraaf 1 van het voorgestelde artikel 442bis wijzigen als volgt:

A) In het eerste lid doen vervallen de woorden :

« zijn erfgenamen of zijn wettelijke vertegenwoordiger »;

B) Tussen het eerste en het tweede lid het volgende lid invoegen :

« Het recht om het heronderzoek te vorderen komt bovendien toe aan de wettelijke vertegenwoordiger van de verzoeker, wanneer deze laatste onbekwaam verklaard is, alsook aan de rechtverkrijgenden van de verzoeker wanneer deze laatste overleden, afwezig of onbekwaam verklaard is. »

Verantwoording

Het moet duidelijk zijn wanneer de wettelijke vertegenwoordiger van de verzoeker en diens erfgenamen het heronderzoek kunnen vorderen. Meer bepaald kunnen de erfgenamen van de verzoeker dat niet wanneer die verzoeker zelf nog in leven is.

Nr. 7 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In het derde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, het woord « verklaard » doen vervallen.

Verantwoording

Wat het heronderzoek betreft behoort de voorgestelde bepaling de formulering van artikel 44 van het Wetboek van strafvordering over te nemen.

Nr. 8 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In het derde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, het woord « oorspronkelijk » doen vervallen.

Justification

Nous renvoyons à la discussion en commission.

N° 6 DE MME NYSSSENS

Art. 2

Apporter à l'article 442bis, § 1er, proposé, les modifications suivantes :

A) À l'alinéa premier, supprimer les mots :

« ses héritiers ou son représentant légal »;

B) Insérer, entre le premier et le second alinéa, l'alinéa suivant :

« Le droit de demander le réexamen appartient en outre au représentant légal du requérant, en cas d'incapacité de ce dernier, ainsi qu'aux ayants droit du requérant, lorsque ce dernier est décédé, absent ou interdit. »

Justification

Il convient de préciser quand le représentant légal du requérant et les héritiers du requérant peuvent introduire une demande de réexamen. En particulier, les héritiers du requérant ne peuvent introduire une demande de réexamen lorsque le requérant est lui-même toujours en vie.

N° 7 DE MME NYSSSENS

Art. 2

À l'article 442bis, § 1er, alinéa 3, proposé, supprimer le mot « déclaré ».

Justification

Il importe de reprendre la formule utilisée à l'article 44 du Code d'instruction criminelle, en matière de révision.

N° 8 DE MME NYSSSENS

Art. 2

A l'article 442bis, § 1er, alinéa 3, proposé, supprimer le mot « initialement ».

Verantwoording

De toevoeging van het woord «oorspronkelijk» is overbodig en verwarrend. Betreft het de betrokken partijen in eerste aanleg of partijen die bij de bestreden beslissing zelf betrokken zijn? Het gaat om het laatste geval. Het woord «oorspronkelijk» moet dan ook verdwijnen. Zo leunt de formulering aan bij die van artikel 12, § 4, van de bijzondere wet op het Arbitragehof.

Nr. 9 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

Paragraaf 1 van het voorgestelde artikel 442bis wijzigen als volgt:

A) In het derde lid de woorden «onverminderd de toepassing van artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek» doen vervallen;

B) Tussen het derde en het vierde lid, het volgende lid invoegen:

«Indien de partij geen woonplaats, geen verblijfplaats, noch een gekozen woonplaats in België heeft, wordt de termijn verlengd overeenkomstig artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek.»

Nr. 10 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

Het vierde en het vijfde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, vervangen als volgt:

«Het Hof van Cassatie onderzoekt de vordering tot heronderzoek. Het beveelt het heronderzoek van de zaak wanneer de benadeelde partij zeer ernstige negatieve gevolgen blijft ondervinden door de bestreden beslissing, welke gevolgen alleen door het heronderzoek rechtgezet kunnen worden, en wanneer het arrest van het Europees Hof voor de rechten van de mens uitwijst dat de bestreden beslissing inhoudelijk strijdig is met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden of de protocollen daarbij, of wanneer de vastgestelde schending toe te schrijven is aan fouten of tekortkomingen in de procedure die dermate zwaar zijn dat ernstige twijfel bestaat over het resultaat van de aangevocht interne procedure.»

Indien het Europees Hof voor de rechten van de mens een veroordeling heeft uitgesproken doch indien niet is voldaan aan de voorwaarden om het heronderzoek van de zaak te bevelen, kan het Hof van Cassatie aan de benadeelde partij een billijke vergoeding toewijzen of beslissen dat zijn arrest in zoverre het haar akte verleent van de schending van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, als dusdanig een billijke genoegdoening uitmaakt.

Justification

L'ajout du mot «initialement» est superflu et source de confusion. S'agit-il des parties à la cause en première instance ou des parties à la cause dans la décision entreprise elle-même? C'est cette dernière solution qui doit être retenue. Il convient donc de supprimer le terme «initialement». La formule s'apparente ainsi à celle utilisée à l'article 12, § 3, de la loi spéciale sur la Cour d'arbitrage.

N° 9 DE MME NYSSSENS

Art. 2

Apporter à l'article 442bis, § 1er, proposé, les modifications suivantes:

A) À l'alinéa 3, supprimer les mots «sans préjudice de l'application de l'article 55 du Code judiciaire»;

B) Insérer, entre le troisième et le quatrième alinéa, l'alinéa suivant:

«Si la partie n'a ni domicile, ni résidence, ni domicile élu en Belgique, le délai est prorogé conformément à l'article 55 du Code judiciaire.»

N° 10 DE MME NYSSSENS

Art. 2

A l'article 442bis, § 1er, proposé, remplacer les quatrième et cinquième alinéas comme suit:

«La Cour de cassation examine la demande de réexamen. Elle ordonne le réexamen de la cause lorsque la partie lésée continue de souffrir des conséquences négatives très graves à la suite de la décision entreprise, conséquences qui ne peuvent être modifiées que par le réexamen, et qu'il résulte de l'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme que la décision entreprise est contraire sur le fond à la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales ou à ses protocoles ou que la violation constatée est causée par des erreurs ou défaillances de procédure d'une gravité telle qu'un doute sérieux est jeté sur le résultat de la procédure interne attaquée.»

Lorsqu'un arrêt de condamnation a été rendu par la Cour européenne des droits de l'homme mais que les conditions pour ordonner le réexamen de la cause ne sont pas réunies, la Cour de cassation peut octroyer à la partie lésée une indemnité équitable ou décider que son arrêt, en tant qu'il lui donne acte de la violation de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, constitue par lui-même une satisfaction équitable.

Tegen de beslissing waarmee het Hof van Cassatie zich uitsprekt over de vordering tot heronderzoek, staat geen beroep open. Het Hof van Cassatie kan de publicatie bevelen van een uittreksel van zijn arrest in het dagblad dat het aanwijst.

Wanneer het Hof van Cassatie het heronderzoek van de zaak beveelt, verbreekt het de bestreden beslissing, en verwijst het de zaak naar een gerecht van dezelfde hoedanigheid als het gerecht dat de bestreden beslissing heeft gewezen doch die er oorspronkelijk niet heeft kennis van genomen of gaat het zelf tot het heronderzoek van de zaak over met een andere samenstelling, wanneer het de bestreden beslissing heeft uitgesproken. »

Verantwoording

Belangrijk is het onderscheid tussen twee stadia: de vordering tot heronderzoek en de procedure zelf van dat heronderzoek.

Het Hof van cassatie spreekt zich in eerste instantie uit over de vordering tot heronderzoek. Het beveelt het heronderzoek wanneer de benadeelde partij zeer ernstige negatieve gevolgen blijft ondervinden wegens de bestreden beslissing, welke gevolgen niet kunnen worden gewijzigd dan door het heronderzoek en wanneer het arrest van het Hof uitwijst dat de aangevochten interne beslissing inhoudelijk ingaat tegen het EVRM of de protocollen erbij, of wanneer de vastgestelde schending te wijten is aan fouten of tekortkomingen in de procedure die dermate zwaar zijn dat ernstige twijfel ontstaat over het resultaat van de aangevochten interne procedure. Die voorwaarden zijn cumulatief.

Die voorwaarden staan vermeld in aanbeveling nr. R (2000) 2 van het Comité van ministers van de Raad van Europa met uitzondering evenwel van die voorwaarde volgens welke de benadeelde partij zeer ernstige negatieve gevolgen moet blijven ondervinden van een nationale beslissing, welke gevolgen alleen door het heronderzoek rechtgezet kunnen worden.

Die voorwaarde staat ook vermeld in de Franse wet. Zij behoort evenwel te vervallen. Het ziet er immers naar uit dat de aanbeveling op dat punt niet samenvalt met artikel 41 van het EVRM, volgens hetwelk het Hof aan de getroffen partij een billijke genoegdoening verleent zo de gevolgen van het veroordelend vonnis via het intern recht maar gedeeltelijk kunnen worden weggewerkt. De billijke genoegdoening is bijgevolg ondergeschikt aan het intern herstel. In zijn huidige lezing keert het voorgestelde vijfde lid de hiërarchie om: het maakt van de billijke genoegdoening de normale en van het nationale rechtsmiddel een bijkomende wijze tot herstel (cf. hoorzitting met professor Depré, Stuk Kamer 50 - 1083/008, blz. 51).

Het amendement bepaalt eveneens de gevallen waarin het Hof een vergoeding kan toekennen of de publicatie kan bevelen van zijn arrest, dat de schending van het Verdrag vaststelt. Het gaat om gevallen waarin het Europees Hof wel degelijk een veroordeling heeft uitgesproken, maar waarin aan de voorwaarden inzake het heronderzoek niet is voldaan.

Tegen het arrest, waarin het Hof zich uitsprekt over een vordering tot heronderzoek, staat geen beroep open.

Nr. 11 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 2

In het zesde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, de woorden «De in het derde lid bedoelde

La décision par laquelle la Cour de cassation statue sur la demande de réexamen n'est susceptible d'aucun recours. La Cour de cassation peut ordonner qu'elle fasse l'objet d'une publication par extrait dans le quotidien qu'elle désigne.

Lorsque la Cour de cassation ordonne le réexamen de la cause, elle casse la décision entreprise et renvoie la cause devant une juridiction de même qualité que celle qui a rendu la décision entreprise mais qui n'en aura pas primitivement connu ou procède elle-même au réexamen de la cause, en étant autrement composée, lorsqu'elle a prononcé la décision entreprise. »

Justification

Il importe de distinguer deux phases: la demande de réexamen et la procédure de réexamen proprement dite.

La Cour de cassation statue d'abord sur la demande de réexamen: elle ordonne le réexamen lorsque la partie lésée continue de souffrir des conséquences négatives très graves à la suite de la décision entreprise, conséquences qui ne peuvent être modifiées que par le réexamen et qu'il résulte de l'arrêt de la Cour que la décision interne attaquée est contraire sur le fond à la Convention ou à ses protocoles ou que la violation constatée est causée par des erreurs ou défaillances de procédure d'une gravité telle qu'un doute sérieux est jeté sur le résultat de la procédure interne attaquée. Ces conditions sont cumulatives.

Il s'agit des conditions reprises de la recommandation n° R (2000) 2 du Comité des ministres du Conseil de l'Europe, à l'exception de la condition qui stipule que la partie lésée doit continuer à souffrir des conséquences négatives très graves à la suite de la décision nationale, conséquences qui ne peuvent être compensées par la satisfaction équitable.

Cette condition se trouve également dans la loi française. Elle doit toutefois être omise. En effet, il semblerait que sur ce point, la recommandation ne soit pas conforme à l'article 41 CEDH, laquelle prévoit que la Cour accorde une satisfaction équitable si le droit interne ne permet qu'imparfaitement d'effacer les conséquences de l'arrêt de condamnation. La satisfaction équitable est donc subsidiaire par rapport à la réparation interne. Tel que rédigé, le cinquième alinéa inverse ce rapport de subsidiarité en faisant de la satisfaction équitable le mode normal de réparation, et du recours interne un mode subsidiaire de réparation (cf. audition du professeur Depré, doc. Chambre. n° 50 - 1083/008, p. 51).

L'amendement précise également les cas dans lesquels la Cour peut octroyer une indemnité ou ordonner la publication de son arrêt constatant la violation de la Convention. Il s'agit des cas où un arrêt de condamnation a bel et bien été rendu par la Cour européenne mais où les conditions prévues pour le réexamen ne sont pas réunies.

L'arrêt par lequel la Cour statue sur la demande de réexamen n'est susceptible d'aucun recours.

N° 11 DE MME NYSSENS

Art. 2

À l'article 442bis, § 1er, alinéa 6, proposé, remplacer les mots «Les parties visées à l'alinéa 3 sont mises

partijen worden voor het gerecht waarnaar de zaak is verwezen bij de zaak betrokken ...» **vervangen door de woorden** «*De partijen die bij de bestreden beslissing zijn betrokken en die overeenkomstig het derde lid op geldige wijze zijn tussengekomen, worden voor het gerecht dat het heronderzoek verricht bij de zaak betrokken ...*».

Verantwoording

Dit amendement brengt klaarheid op twee punten:

1. Duidelijk moet zijn dat de partijen bedoeld in het derde lid de partijen zijn die bij de bestreden beslissing zijn betrokken en die overeenkomstig het derde lid op geldige wijze zijn tussengekomen.

2. De woorden «gerecht waarnaar de zaak is verwezen» stichten verwarring. Dat wekt de indruk dat het lid alleen van toepassing is wanneer het Hof van Cassatie de zaak naar een ander gerecht verwijst. De bepaling is echter eveneens van toepassing ingeval het Hof van Cassatie zelf de zaak heronderzoekt.

Nr. 12 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In het achtste lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, de woorden «het gerecht waarnaar de zaak verwezen is» **vervangen door de woorden** «*het gerecht dat het heronderzoek verricht*».

Verantwoording

De woorden «gerecht waarnaar de zaak verwezen is» zijn verwarrend. Ze wekken de indruk dat het lid alleen van toepassing is wanneer het Hof van Cassatie de zaak naar een ander gerecht verwijst. De bepaling is echter eveneens van toepassing ingeval het Hof van Cassatie zelf de zaak heronderzoekt.

Nr. 13 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In het negende lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, de woorden «het gerecht waarnaar de zaak verwezen is» **vervangen door de woorden** «*het gerecht dat het heronderzoek verricht*».

Verantwoording

De woorden «gerecht waarnaar de zaak verwezen is» stichten verwarring als deze bepaling ook van toepassing is ingeval dat het Hof van Cassatie de zaak zelf heronderzoekt.

Nr. 14 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, het tiende lid doen vervallen.

en cause devant la juridiction de renvoi ...» **par les mots** «*Les parties à la cause dans la décision entreprise et qui sont intervenues valablement conformément à l'alinéa 3, sont mises en cause devant la juridiction qui procède au réexamen ...*».

Justification

Deux précisions sont apportées par cet amendement:

1. Il s'agit de préciser que les parties visées à l'alinéa 3 sont celles à la cause dans la décision entreprise et qui sont intervenues valablement conformément à la procédure prévue à l'alinéa 3.

2. Les mots «juridiction de renvoi» prêtent à confusion. On pourrait croire que cet alinéa ne s'applique que lorsque la Cour de cassation renvoie la cause devant une autre juridiction. Or, cette règle s'applique également dans les cas où la Cour de cassation elle-même procède au réexamen de la cause.

N° 12 DE MME NYSSSENS

Art. 2

A l'article 442bis, § 1er, alinéa 8, proposé, remplacer les mots «juridiction de renvoi» **par les mots** «*juridiction qui procède au réexamen*».

Justification

Les mots «juridiction de renvoi» prêtent à confusion. On pourrait croire que cet alinéa ne s'applique que lorsque la Cour de cassation renvoie la cause devant une autre juridiction. Or, cette règle s'applique également dans les cas où la Cour de cassation elle-même procède au réexamen de la cause.

N° 13 DE MME NYSSSENS

Art. 2

A l'article 442bis, § 1er, alinéa 9, proposé, remplacer les mots «juridiction de renvoi» **par les mots** «*juridiction qui procède au réexamen*».

Justification

Les mots «juridiction de renvoi» prêtent à confusion si la règle prévue par cet alinéa s'applique également dans les cas où la Cour de cassation elle-même procède au réexamen de la cause.

N° 14 DE MME NYSSSENS

Art. 2

A l'article 442bis, § 1er, proposé, supprimer l'alinéa 10.

Verantwoording

Deze bepaling kan eigenaardige gevolgen hebben. Het is immers volstrekt denkbaar dat het Europees Hof geadeerd wordt door een burgerlijke partij en dat het Hof vaststelt dat een nationale beslissing het Verdrag schendt. In dat geval kan de burgerlijke partij een heronderzoek vorderen. Wordt dat toegestaan en wijzigt het rechtcollege dat tot het heronderzoek overgaat, de bestreden beslissing, dan lijkt het logisch dat het rechtcollege bijvoorbeeld een vergoeding kan toekennen aan de burgerlijke partij. Het tiende lid sluit die mogelijkheid uit.

Nr. 15 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In het elfde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, de eerste volzin vervangen als volgt :

« Binnen de grenzen van de vordering tot heronderzoek spreekt het gerecht dat het heronderzoek heeft uitgevoerd, opnieuw een beslissing uit in strafzaken en in voorkomend geval in burgerlijke zaken.

In zover de strafvordering niet is verjaard kan het gerecht opnieuw een veroordeling uitspreken zonder dat het evenwel een zwaardere straf kan opleggen.

Het kan aan de burgerlijke partij een vergoeding toekennen ten laste van de veroordeelde.

Spreekt het gerecht de veroordeelde vrij, dan verklaart het arrest of het vonnis dat de onschuld vaststaat. »

Verantwoording

Dit amendement wil het geval regelen van een vordering tot heronderzoek ingediend door de burgerlijke partij, waarop gunstig wordt beschikt. Het bepaalt dat in een dergelijk geval een vergoeding kan worden toegekend aan de burgerlijke partij ten laste van de veroordeelde.

Daarenboven bevat het amendement andere mogelijkheden tot wijziging van de bestreden beslissing van de vrijspraak. Een nieuwe veroordeling behoort tot de mogelijkheden zonder dat de straf evenwel kan worden verzwaard. Ook een strafvermindering is mogelijk.

Alleen wanneer het gerecht dat tot heronderzoek is overgegaan, de veroordeelde vrijspreekt, wordt de aan de burgerlijke partij betaalde vergoeding terugbetaald aan de veroordeelde en moet ook de ten onrecht geïnde geldboete aan hem worden terugbetaald.

Nr. 16 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In het elfde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, het woord « betaling » vervangen door het woord « terugbetaling ».

Justification

Cette disposition peut avoir des conséquences curieuses. En effet, il est tout à fait possible que la Cour européenne soit saisie par une partie civile et que la Cour constate qu'une décision interne viole la Convention. Dans ce cas, cette partie civile pourra introduire une demande de réexamen. Si celle-ci est admise et que la juridiction qui procède au réexamen réforme la décision entreprise, il paraît logique qu'elle puisse, par exemple, accorder des dommages et intérêts à la partie civile. L'alinéa 10 interdit cette possibilité.

N° 15 DE MME NYSSSENS

Art. 2

A l'article 442bis, § 1er, proposé, remplacer la première phrase de l'alinéa 11 comme suit :

« Dans les limites de la demande de réexamen, la juridiction qui a procédé au réexamen prononce une nouvelle décision au pénal et, le cas échéant, au civil.

Pour autant que l'action publique ne soit pas prescrite, la juridiction peut prononcer une nouvelle condamnation sans qu'elle puisse aggraver la peine déjà encourue.

Elle peut accorder des dommages et intérêts à la partie civile à charge du condamné.

Lorsqu'elle acquitte le condamné, l'arrêt ou le jugement déclare que l'innocence est établie. »

Justification

Cet amendement vise à régler la question d'une demande de réexamen introduite par la partie civile à laquelle il est fait droit. Elle prévoit dans ce cas que des dommages et intérêts peuvent être accordés à la partie civile à la charge du condamné.

Par ailleurs, elle envisage d'autres hypothèses de réformation de la décision entreprise que l'acquiescement. Une nouvelle condamnation peut être possible, sans aggravation de peine toutefois, et aussi une réduction de peine peut être envisagée.

Ce n'est que lorsque la juridiction qui a procédé au réexamen acquitte le condamné que les dommages et intérêts payés à la partie civile doivent être remboursés au condamné et que l'amende perçue indûment doit lui être remboursée.

N° 16 DE MME NYSSSENS

Art. 2

À l'article 442bis, § 1er, alinéa 11, proposé, remplacer le mot « payer » par les mots « rembourser au condamné ».

Verantwoording

Het woord «betaling» is niet correct. Het gaat er immers om dat de veroordeelde de eventuele vergoeding die hij krachtens de bestreden beslissing aan de burgerlijke partij gestort heeft, terugbetaald krijgt.

Nr. 17 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In het elfde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 442bis, de woorden «de partij of haar rechthebbenden» vervangen door de woorden «de veroordeelde of zijn rechthebbenden».

Verantwoording

Het woord «partij» laat aan duidelijkheid te wensen over. Over welke partij gaat het? Waarschijnlijk gaat het om de veroordeelde.

Nr. 18 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

In § 3 van het voorgestelde artikel 442bis, tussende woorden «tenzij de» en «vordering tot heronderzoek», de woorden «bij verzoekschrift ingestelde» invoegen.

Verantwoording

Het kan niet de bedoeling van § 3 zijn dat de kosten ten laste komen van één van de partijen wanneer de vordering tot heronderzoek, ingesteld door de procureur-generaal die ambtshalve of op voorschrift van de minister van Justitie optreedt, niet ontvankelijk verklaard wordt. De voorgestelde bepaling moet dat duidelijk uitwijzen.

Nr. 19 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subsidiair amendement op amendement nr. 10)

Art. 2

In het voorgestelde artikel 442bis, § 1, vierdelid, na de woorden «gaat het zelf», de woorden «in een andere samenstelling» invoegen.

Verantwoording

De indieners hebben blijkbaar geen rekening gehouden met de suggestie van de gehoorde hoogleraren om in dat geval de vordering tot heronderzoek te laten onderzoeken door het Hof van Cassatie in verenigde kamers of in een andere samenstelling.

Zowel de heer Depré als advocaat-generaal Spreutels hebben erop gewezen dat wanneer de vordering door het Hof in verenigde

Justification

Le mot «payer» est incorrect. Il s'agit en réalité de rembourser au condamné les dommages et intérêts éventuels qu'il a payés à la partie civile en vertu de la décision entreprise.

N° 17 DE MME NYSSSENS

Art. 2

À l'article 442bis, § 1er, alinéa 11, proposé, remplacer les mots «pour la partie ou ses ayants droit» par les mots «pour le condamné ou ses ayants droit».

Verantwoording

Le mot «partie» est trop vague. On ne voit pas de quelle partie il s'agit. Il doit s'agir vraisemblablement du condamné.

N° 18 DE MME NYSSSENS

Art. 2

À l'article 442bis, § 3, proposé, insérer après les mots «demande de réexamen», les mots «introduite par requête».

Justification

L'objectif de ce § 3 ne saurait être que les frais soient à charge d'une des parties lorsque la demande de réexamen formée par le procureur général agissant d'office ou sur les instructions du ministre de la Justice est déclarée irrecevable. Il convient de le préciser.

N° 19 DE MME NYSSSENS

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 10)

Art. 2

À l'article 442bis, § 1er, alinéa 4, proposé, insérer après les mots «procède elle-même», les mots «en étant autrement composée».

Justification

Il semblerait que les auteurs aient omis de reprendre dans le projet la suggestion faite par les professeurs auditionnés selon laquelle, dans ce cas, la demande de réexamen devait être examinée par la Cour de cassation siégeant toutes chambres réunies ou autrement composée.

Pour M. Depré comme pour l'avocat général Spreutels, la solution de confier la demande à la Cour siégeant en chambres réunies

kamers wordt onderzocht, dezelfde rechters opnieuw kennis nemen van de zaak. Daarom moet de zaak veeleer heronderzocht worden door een kamer van het Hof van Cassatie die anders is samengesteld dan degene die de betwiste beslissing heeft gegeven.

Nr. 20 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2bis (nieuw)

Een artikel 2bis (nieuw) invoegen, luidende :

«Art. 2bis. — De minister van Justitie stelt de burgerlijke partij in kennis van haar recht om gebruik te maken van de in artikel 36, § 2, van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden bedoelde tussenkomst door derden.

Indien de toestemming om tussen te komen aan de burgerlijke partij wordt geweigerd, kan zij vragen haar opmerkingen te voegen bij de conclusies die de regering in naam van België bij het Europees Hof voor de rechten van de mens neerlegt. »

Verantwoording

Om de belangen van derden bij internationale procedures te vrijwaren, stelde professor De Schutter in de Kamer voor dat de wetgever de minister van Justitie, van wie de vertegenwoordiger van de Belgische regering bij het Europees Hof voor de rechten van de mens hiërarchisch afhangt, zou verzoeken om de burgerlijke partij systematisch te wijzen op haar recht om gebruik te maken van de in artikel 36, § 2, van het Verdrag bedoelde tussenkomst door derden. Volgens dat artikel is die tussenkomst immers geen recht voor de burgerlijke partij, wiens belangen geschaad kunnen worden door het voor het Europees Hof gebrachte geschil: de president van het Hof moet zijn toestemming geven. Als die toestemming geweigerd wordt, moet de burgerlijke partij daarom haar opmerkingen kunnen voegen bij de conclusies die de Belgische Staat bij het Hof neerlegt.

Doorgaans heeft de verwerende Staat, die het Europees Hof voor de rechten van de mens ervan tracht te overtuigen dat er geen schending is in de interne rechtsorde, hetzelfde belang als de tegenpartij van de verzoeker voor de interne rechtscolleges. Dat is echter niet altijd het geval. De burgerlijke partij kan er net als de verzoeker belang bij hebben om een schending van het Europees Verdrag naar aanleiding van een geschil voor de interne rechtscolleges aan te klagen. Dat is bijvoorbeeld zo wanneer beide partijen de buitensporige duur van de interne procedures aan de kaak willen stellen. Dit amendement is dus in beide gevallen van toepassing: zo zal men de waarborg hebben dat ten minste de belangen van de burgerlijke partij of van de tegenpartij van de verzoeker in de interne procedures niet over het hoofd worden gezien in het kader van de internationale procedure (stuk Kamer, nr. 50-1083/008, blz. 41-42).

présente l'inconvénient de conduire les mêmes juges à connaître à nouveau de la cause. Il convient plutôt que l'affaire soit réexaminée par une chambre de la Cour de cassation autrement composée que celle qui a rendu la décision incriminée.

N° 20 DE MME NYSSSENS

Art. 2bis (nouveau)

Insérer un article 2bis (nouveau), rédigé comme suit :

«Art. 2bis. — Le ministre de la Justice avertit la partie civile de son droit de demander le bénéfice de la tierce intervention prévue à l'article 36, § 2, de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

Si l'autorisation d'intervenir est refusée à la partie civile, celle-ci peut demander que ses observations soient annexées aux conclusions que le gouvernement soumet à la Cour européenne des droits de l'homme au nom de l'État belge. »

Justification

Selon la suggestion émise par le professeur De Schutter à la Chambre, dans le souci de préserver les intérêts des tiers à la procédure internationale, la loi pourrait inviter le ministre de la Justice, sous la dépendance hiérarchique duquel se situe l'agent du gouvernement belge auprès de la Cour européenne des droits de l'homme, à systématiquement avertir la partie civile de son droit de demander le bénéfice de la tierce intervention que prévoit l'article 36, § 2, de la Convention. Selon cet article, pareille intervention ne constitue pas un droit pour la partie civile, dont le contentieux porté devant la Cour européenne risque de léser les intérêts: elle est laissée en effet à la discrétion du président de la Cour qui l'autorise. D'où l'intérêt de prévoir qu'en cas de refus d'autorisation, la partie civile puisse annexer ses observations aux conclusions prises par l'État belge devant la Cour.

En général, l'intérêt de l'État défendeur devant la Cour européenne, qui cherche à convaincre celle-ci de l'absence de toute violation commise dans l'ordre juridique interne, rejoint l'intérêt de l'adversaire du requérant devant les juridictions internes. Ce n'est pas toujours le cas. Les intérêts de la partie civile peuvent converger avec ceux de la partie requérante pour dénoncer une violation de la Convention européenne dans le litige qui les a opposées devant les juridictions internes: tel serait le cas, par exemple, lorsque les deux parties ont à se plaindre de la longueur excessive des procédures internes. Le présent amendement trouverait à s'appliquer dans un cas comme dans l'autre: ainsi aurait-on la garantie qu'au moins les intérêts de la partie civile ou de l'adversaire du requérant dans les procédures internes ne seraient pas ignorés dans le cadre de la procédure internationale (doc. Chambre, n° 50-1083/008, p. 41-42).

Clotilde NYSSSENS.